

J.S. Bach

Johannes Passion

Veenendaals Kamerkoor en orkest

o.l.v. Herman Mussche

solisten:

Ingrid Nugteren – sopraan

Judith van den Dool – alt

Guido Groenland – evangelist

Bram Trouwborst – Christus

Ambrož Bajec-Lapajne – tenor

Marijn Zwitserlood – bas

17 maart 2018

Wijkkerk Aller Erf te Veenendaal

Dit concert wordt mede mogelijk
gemaakt door

 kfhheidsfonds

cnf

VSBfonds,
iedereen doet mee

GEMEENTE VEENENDAAL

Met de **Johannes-Passion**

vervaardigde Bach in 1724 zijn eerste grootschalige compositie in Leipzig, waar hij één jaar eerder was aangesteld als cantor van de Thomas- en Nicolaikerk.

Deze passie was bestemd voor de vespersdienst van Goede Vrijdag. Conform het liturgisch gebruik werd de uitvoering onderbroken door een preek tussen het eerste en het tweede deel.

Evenals de vijf jaar later voltooide *Matthäus-Passion* biedt de *Johannes-Passion* een trouwe weergave van het bijbelse lijdensverhaal, aangevuld door koralen en poëtische beschouwingen.

Dat beide passies zo van elkaar verschillen, heeft vooral te maken met de uiteenlopende visies van de betreffende evangelisten op de persoon van Jezus.

Mattheus legt de nadruk op de menselijke kanten van Jezus, terwijl Johannes hem consequent omschrijft als de majestueuze Zoon van God.

Bij Johannes vertoont Jezus tot het bittere einde geen spoor van zwakheid of van twijfel; de kruisiging vormt 'slechts' een onontkoombare overgangsfase in de terugkeer van de Verlosser naar de Vader.

De *Johannes-Passion* is uitgesproken dramatisch van karakter. Dit komt vooral door de felle koorgedeelten op bijbelse teksten, waarin de woedende menigte het woord voert. Veel van deze koorstukken zijn in melodisch opzicht aan elkaar verwant, hetgeen hun gezamenlijke impact nog versterkt. Bach verleent ook een grote expressieve lading aan sommige recitatieven, zoals in de passage over de tranen van Petrus nadat hij Jezus driemaal heeft verloochend (een toevoeging ontleend aan het evangelie van Mattheus). In deze context van dramatische spanning is

voor de aria's een minder prominente rol weggelegd, omdat aria's bij Bach doorgaans als meditatieve rustpunten fungeren.

Tussen het stralende openingskoor en het hoopvolle slotkoraal ontvouwt zich een meeslepend verhaal waarvan Bach alle theologische nuances feilloos in muziek omzet.

De Johannes-Passion, hoewel minder omvangrijk en afwisselend als de *Matthäus-Passion*, verdient het om (her)ontdekt te worden: Bachs ándere passie is een compact meesterwerk met een eigen identiteit.

Het Veenendaals Kamerkoor, orkest, solisten en dirigent wensen u een mooie uitvoering toe.

Na het concert kunt u, samen met ons, napraten in de bar van het Aller erf.

Cover: Sybrand Prins

Terzijde:

over de structuur van de Johannes Passie en andere wetenswaardigheden

1. Het verhaal wordt verteld door de verteller (recitatieven), de evangelist. Zijn teksten komen letterlijk uit het Johannes-evangelie.

2. Het verhaal wordt regelmatig onderbroken door een aria. Die geeft een reflectie op het verhaal en bevat de uitdrukking van de gevoelens van de christelijke ziel. Bach gebruikte hiervoor reeds bestaande gedichten uit zijn tijd.

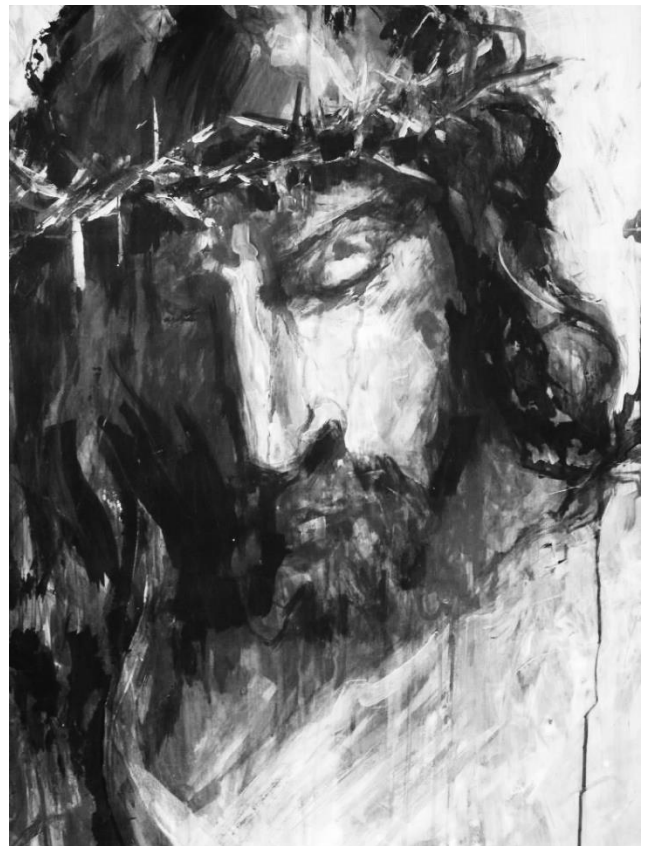
3. De koralen worden door het koor gezongen en zijn te herkennen aan relatief rustige vierkwartsmaat, vierstemmig koor en een herkenbare melodie. Het koor neemt de rol in van de mensen in de gemeente (of het publiek) die in de kerk zitten en luisteren naar het verhaal. Ze onderbreken het verhaal steeds met een religieus commentaar. Soms wordt een koraal gebruikt om een gebeurtenis af te sluiten.

4. Grofweg is het verhaal in vijf delen verdeeld:
de eerste scene in Gethsemane,
de tweede als Jezus voor de Hogepriesters staat,
daarna voor Pilatus,
volgend zijn kruisiging en dood
en ten slotte de graflegging.

5. Vroeger werd de Johannes Passie tijdens de dienst in de kerk uitgevoerd en kwam de preek tussen deel 20 en 21.

6. Bach heeft twee keer afgeweken van het Johannesevangelie en een stukje uit het Mattheus-evangelie toegevoegd. Waarschijnlijk deed hij dit om iets meer drama toe te voegen.

7. Bach heeft zijn Johannes Passie symmetrisch opgebouwd. Het moment dat Pontius Pilatus zwicht voor de druk om Jezus ter dood te brengen is het centrale punt. Vanuit dit koraal *Durch dein Gefängnis, Gottes Sohn* is de opbouw symmetrisch. Daarna is de afloop onafwendbaar. Bach verwerkt op die manier een kruisvorm in zijn Johannespassie.

Deel 1

Nr. 1 Koor

Herr, unser Herrscher, dessen Ruhm
in allen Landen herrlich ist!
Zeig uns durch deine Passion,
Daß du, der wahre Gottessohn,
Zu aller Zeit,
Auch in der größten Niedrigkeit,
Verherrlicht worden bist! *Da capo.*

Jezus' gevangenneming (Johannes 18, 1-11)

Nr. 2 Recitatief

Evangelist: Jesus ging mit seinen

Jüngern über den Bach Kidron, da war ein Garten, darein ging Jesus und seine Jünger. Judas aber, der ihn verriet, wußte den Ort auch, denn Jesus versammelte sich oft daselbst mit seinen Jüngern. Da nun Judas zu sich hatte genommen die Schar und der Hohenpriester und Pharisäer Diener, kommt er dahin mit Fackeln, Lampen und mit Waffen. Als nun Jesus wußte alles, was ihm begegnen sollte, ging er hinaus und sprach zu ihnen:

Jesus: Wen sucht ihr?

Evangelist: Sie antworteten ihm:

Nr. 3 Koor

Jesum von Nazareth!

Nr. 4 Recitatief

Evangelist: Jesus spricht zu ihnen:

Jesus: Ich bins.

Evangelist: Judas aber, der ihn verriet, stund auch bei ihnen. Als nun Jesus zu ihnen sprach: Ich bins, wichen sie zurücke und fielen zu Boden. Da fragete er sie abermal:

Jesus: Wen sucht ihr?

Evangelist: Sie aber sprachen:

Nr. 5 Koor

Jesum von Nazareth!

Nr. 6 Recitatief

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Ich habs euch gesagt, daß ichs sei; sucht ihr denn mich, so lasset diese gehen!

Heer, onze Heerser, hoe heerlijk is uw naam op de gehele aarde!

Toon ons door Uw lijdensgeschiedenis dat Gij, als waarachtig Zoon van God, te allen tijde, ook in de grootste vernedering, verheerlijkt bent! *Da capo.*

Evangelist: Jezus ging met zijn discipelen naar de overzijde van de beek Kidron, waar een hof was, die Hij met zijn discipelen binnenging. En ook Judas, zijn verrader, wist die plaats, omdat Jezus daar dikwijls was samengekomen met zijn discipelen. Judas kwam daar, die een afdeling soldaten tot zijn beschikking had gekregen en dienaars van de overpriesters en de Farizeeën, voorzien van lantaarns, fakkels en wapenen. Jezus, alles wetende, wat over Hem komen zou, kwam naar voren en zei tot hen:

Jezus: Wie zoekt u?

Evangelist: Zij antwoordden Hem:

Jezus van Nazareth!

Evangelist: Jezus zei tot hen:

Jezus: Ik ben het.

Evangelist: En ook Judas, zijn verrader, stond bij hen. Toen Hij tot hen zei: Ik ben het, deinsden zij terug en vielen ter aarde. Wederom stelde Hij hun de vraag:

Jezus: Wie zoekt u?

Evangelist: En zij zeiden:

Jezus van Nazareth!

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Ik zeg u, dat Ik het ben. Indien u Mij zoekt, laat deze heengaan!

Nr. 7 Koraal

O große Lieb', o Lieb' ohn' alle Maße,
Die dich gebracht auf diese Marterstraße!
Ich lebte mit der Welt in Lust und Freuden,
Und du mußt leiden!

Nr. 8 Recitatief

Evangelist: Auf daß das Wort erfüllet würde,
welches er sagte: Ich habe der keine verloren,
die du mir gegeben hast. Da hatte Simon Petrus
ein Schwert und zog es aus und schlug nach des
Hohenpriesters Knecht und hieb ihm sein recht
Ohr ab; und der Knecht hieß Malchus. Da
sprach Jesus zu Petro:

Jesus: Stecke dein Schwert in die Scheide! Soll
ich den Kelch nicht trinken, den mir mein Vater
gegeben hat?

Nr. 9 Koraal

Dein Will gescheh, Herr Gott, zugleich
Auf Erden wie im Himmelreich.
Gib uns Geduld in Leidenszeit,
Gehorsam sein in Lieb und Leid;
Wehr und steur allem Fleisch und Blut,
Das wider deinen Willen tut!

*Jezus voor de
hogepriesters
(Johannes 18, 12-
;27; Mattheus 26, 75)*

Nr. 10 Recitatief

Evangelist: Die
Schar aber und der
Oberhauptmann und
die Diener der Juden

nahmen Jesum und bunden ihn und führten ihn,
aufs erste zu Hannas, der war Kaiphass
Schwäher, welcher des Jahres Hoherpriester
war. Es war aber Kaiphass, der den Juden riet, es
wäre gut, daß ein Mensch würde umbracht für
das Volk.

Nr. 11 Aria (alt)

Von den Stricken meiner Sünden Mich zu
entbinden, Wird mein Heil gebunden.
Mich von allen Lasterbeulen
Völlig zu heilen, Läßt er sich verwunden.

Nr. 12 Recitatief

Evangelist: Simon Petrus aber folgete Jesu nach
und ein ander Jünger.

O grote liefde die alle liefde te boven gaat,
die liefde heeft U doen kiezen voor deze
lijdensweg. Ik geniet van aardse genoegens,
en Gij moet lijden!

Evangelist: Opdat het woord vervuld werd, dat
Hij gesproken had: Wie Gij Mij gegeven hebt,
uit hen heb Ik niemand verloren laten gaan.
Simon Petrus, die een zwaard had, trok het,
en hij trof de slaaf van de hogepriester en sloeg
hem het rechteroor af; de naam van de slaaf
was Malchus. Jezus zei tot Petrus:
Jezus: Steek het zwaard in de schede; de beker,
die de Vader Mij gegeven heeft, zou Ik die niet
drinken?

Uw wil geschiede, o God,
op aarde en in de hemel.
Geef ons geduld in tijden van tegenspoed
en gehoorzaamheid in lief en leed.
Leer ons weerstand te bieden tegen alles in ons
dat tegen Uw wil ingaat!

Evangelist: De afdeling soldaten
en de overste
en de dienaars der Joden
namen Jezus gevangen,
boeiden Hem, en brachten Hem
eerst voor Annas, want hij was de schoonvader
van Kajafas, die dat jaar hogepriester was; en
Kajafas was het, die de Joden de raad had
gegeven: Het is nuttig, dat één mens sterft ten
behoefte van het volk.

Om mij los te maken uit de strikken van mijn
zonden wordt mijn Heiland vastgebonden.
Om mij volledig te genezen van de littekens van
het kwade laat Hij zich verwonden.

Evangelist: En Simon Petrus en een andere
discipel volgden Jezus.

Nr. 13 Aria (sopraan)

Ich folge dir gleichfalls mit freudigen Schritten
Und lasse dich nicht,
Mein Leben, mein Licht.
Befördre den Lauf
Und höre nicht auf,
Selbst an mir zu ziehen,
zu schieben, zu bitten. *Da capo.*

Nr. 14 Recitatief

Evangelist: Derselbige Jünger war dem Hohenpriester bekannt und ging mit Jesu hinein in des Hohenpriesters Palast. Petrus aber stund draußen vor der Tür. Da ging der andere Jünger, der dem Hohenpriester bekannt war, hinaus und redete mit der Türhüterin und führte Petrus hinein. Da sprach die Magd, die Türhüterin, zu Petro: Ancilla: Bist du nicht dieses Menschen Jünger einer?

Evangelist: Er sprach:

Petrus: Ich bins nicht!

Evangelist: Es stunden aber die Knechte und Diener und hatten ein Kohlfu'r gemacht (denn es war kalt) und wärmten sich.

Petrus aber stund bei ihnen und wärmte sich.

Aber der Hohepriester fragte Jesum um seine Jünger und um seine Lehre.

Jesus antwortete ihm:

Jesus: Ich habe frei, öffentlich geredet vor der Welt. Ich habe allezeit gelehrt in der Schule und in dem Tempel, da alle Juden zusammenkommen, und habe nichts im Verborgnen geredt.

Was fragest du mich darum? Frage die darum, die gehöret haben, was ich zu ihnen geredet habe! Siehe, dieselbigen wissen, was ich gesaget habe!

Evangelist: Als er aber solches redete, gab der Diener einer, die dabeistunden, Jesu einen Backenstreich und sprach:

Servus: Solltest du dem Hohenpriester also antworten?

Evangelist: Jesus aber antwortete:

Jesus: Hab ich übel geredt, so beweise es, daß es böse sei, hab ich aber recht geredt, was schlägest du mich?

Nr. 15 Koraal

Wer hat dich so geschlagen,
Mein Heil, und dich mit Plagen
So übel zugericht'?
Du bist ja nicht ein Sünder,
Wie wir und unsre Kinder,
Von Missetaten weißt du nicht.

Met vrolijke tred volg ik U,
ik verlaat U niet,
mijn Leven, mijn Licht,
Help mij op die weg
en laat niet af
mij op die weg te houden.
Da Capo.

Evangelist: En die discipel was een bekende van de hogepriester en hij ging met Jezus het paleis van de hogepriester binnen, maar Petrus stond buiten aan de poort. De andere discipel, de bekende van de hogepriester, kwam naar buiten, en hij sprak met de portierster en bracht Petrus binnen. De slavin, die portierster was, zei tot Petrus:

Maagd: Gij behoort toch ook tot de discipelen van deze mens?

Evangelist: Hij zei:

Petrus: Ik niet!

Evangelist: De slaven en de dienaars stonden zich te warmen bij een kolenvuur, dat zij aangelegd hadden want het was koud, en ook Petrus stond zich bij hen te warmen.

De hogepriester vroeg Jezus naar zijn discipelen en naar zijn leer.

Jezus antwoordde hem:

Jezus: Ik heb vrijuit tot de wereld gesproken; Ik heb voortdurend in de synagoge geleerd en in de tempel, waar al de Joden bijeenkomen, en in het verborgen heb Ik niets gesproken.

Waarom vraagt gij Mij? Vraag hun, die gehoord hebben, wat Ik tot hen gesproken heb; zie, dezen weten, wat Ik gezegd heb.

Evangelist: En toen Hij dit zei, gaf een van de dienaars, die erbij stond, Jezus een slag in het gelaat en zei:

Dienaar: Antwoordt Gij zo de hogepriester?

Evangelist: Jezus antwoordde hem:

Jezus: Indien Ik verkeerd gesproken heb, geef aan wat verkeerd was, maar indien het goed was, waarom slaat gij Mij?

Wie heeft U zo geslagen, mijn Heiland,
en met plagen
U zoveel kwaad aangedaan?
U bent geen zondaar,
zoals wij,
geen misstap hebt U begaan!

Ich, ich und meine Sünden,
Die sich wie Körnlein finden
Des Sandes an dem Meer,
Die haben dir erreget
Das Elend, das dich schläget,
Und das betrübte Marterheer.

Nr. 16 Recitatief

Evangelist: Und Hannas sandte ihn gebunden zu dem Hohenpriester Kaiphas. Simon Petrus stund und wärmete sich; da sprachen sie zu ihm:

Nr. 17 Koor

Bist du nicht seiner Jünger einer?

Nr. 18 Recitatief

Evangelist: Er leugnete aber und sprach:

Petrus: Ich bins nicht!

Evangelist: Spricht des Hohenpriesters Knecht' einer, ein Gefreundter des, dem Petrus das Ohr abgehauen hatte:

Servus: Sahe ich dich nicht im Garten bei ihm?

Evangelist: Da verleugnete Petrus abermal, und alsobald krähete der Hahn. Da gedachte Petrus an die Worte Jesu und ging hinaus und weinete bitterlich.

Nr. 19 Aria (tenor)

Ach, mein Sinn,
Wo willst du endlich hin,
Wo soll ich mich erquicken?
Bleib ich hier,
Oder wünsch ich mir
Berg und Hügel auf den Rücken?
Bei der Welt ist gar kein Rat,
Und im Herzen
Stehn die Schmerzen
Meiner Missetat,
Weil der Knecht den Herrn verleugnet hat.

Nr. 20 Koraal

Petrus, der nicht denkt zurück,
Seinen Gott verneinet,
Der doch auf ein' ernsten Blick
Bitterlichen weinet.
Jesu, blicke mich auch an,
Wenn ich nicht will büßen;
Wenn ich Böses hab getan,
Rühre mein Gewissen!

Ik, ik en mijn zonden,
zo veelvuldig aanwezig
als zandkorrels aan het strand,
hebben veel ellende veroorzaakt,
net als de slagen
die U toegebracht zijn door beulhand.

Evangelist: Annas zond Hem geboeid naar Kajafas, de hogepriester. En Simon Petrus stond zich te warmen. Zij zeiden tot hem:

Gij behoort toch ook tot zijn discipelen?

Evangelist: Hij ontkende het en zei:

Petrus: Ik niet!

Evangelist: Een der slaven van de hogepriester, een verwant van hem, wiens oor Petrus had afgeslagen, zei:

Dienaar: Zag ik u niet in de hof met Hem?

Evangelist: Petrus ontkende het wederom en terstond daarop kraaide een haan. Daarop herinnerde Petrus zich de woorden van Jezus en ging naar buiten en weende bitter.

Ach mijn hart
waar wil je heen,
waar kan ik mij verkwikken?
Blijf ik hier,
of wil ik
door berg en heuvel worden bedolven?
Bij de wereld is geen raad,
en mijn hart brandt
wanneer ik mij bedenk
dat de knecht
zijn trouwe Heer verraden heeft.

Petrus verloochent
gedachteloos zijn God.
Toch weent hij bitter nadat hij ernstig is
aangezien.
Jezus, zie ook mij aan,
als ik geen boete wil doen.
Doe mijn geweten spreken
wanneer ik gezondigd heb.

Deel 2

Nr. 21 Koraal

Christus, der uns selig macht,
Kein Bös' hat begangen,
Der ward für uns in der Nacht
Als ein Dieb gefangen,
Geführt vor gottlose Leut
Und fälschlich verklaget,
Verlacht, verhöhnt und verspeit,
Wie denn die Schrift saget.

*Jezus en Pilatus
(Johannes 18,28-40; 19,1-22)*

Nr. 22 Recitatief

Evangelist: Da führeten sie Jesum von Kaiphäs vor das Richthaus, und es war frühe. Und sie

gingen nicht in das Richthaus, auf daß sie nicht unrein würden, sondern Ostern essen möchten.

Da ging Pilatus zu ihnen heraus und sprach:

Pilatus: Was bringet ihr für Klage wider diesen Menschen?

Evangelist: Sie antworteten und sprachen zu hm:

Nr. 23 Koor

Wäre dieser nicht ein Übeltäter, wir hätten dir ihn nicht überantwortet.

Nr. 24 Recitatief

Evangelist: Da sprach Pilatus zu ihnen:

Pilatus: So nehmet ihr ihn hin und richtet ihn nach eurem Gesetze!

Evangelist: Da sprachen die Juden zu ihm:

Nr. 25 Koor

Wir dürfen niemand töten.

Nr. 26 Recitatief

Evangelist: Auf daß erfüllet würde das Wort Jesu, welches er sagte, da er deutete, welches Todes er sterben würde. Da ging Pilatus wieder hinein in das Richthaus und rief Jesu und sprach zu ihm:

Pilatus: Bist du der Juden König?

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Redest du das von dir selbst, oder habens dir andere von mir gesagt?

Evangelist: Pilatus antwortete:

Pilatus: Bin ich ein Jude? Dein Volk und die Hohenpriester haben dich mir überantwortet; was hast du getan?

Evangelist: Jesus antwortete:

Christus, onze Zaligmaker,
die geen kwaad heeft bedreven,
wordt 's nachts gevangen genomen,
als ware Hij een dief.
Aan goddelozen wordt Hij voorgeleid, ten onrechte beschuldigd,
gesmaad, gehoond en bespuwd
gelijk de Schrift voorspeld heeft.

Evangelist: Zij brachten Jezus van Kajafas naar het gerechtsgebouw.

En het was vroeg in de morgen; maar zelf gingen zij het gerechtsgebouw niet binnen, om zich niet te verontreinigen, maar het Pascha te kunnen eten.

Pilatus kwam tot hen naar buiten en zei

Pilatus: Welke aanklacht brengt gij tegen deze mens in?

Evangelist: Zij antwoordden en zeiden tot hem:

Indien Hij geen boosdoener was, zouden wij Hem niet aan u overgeleverd hebben.

Evangelist: Pilatus zei tot hen:

Pilatus: Neemt gij Hem en oordeelt Hem naar uw wet.

Evangelist: De Joden zeiden tot hem:

Het is ons niet geoorloofd iemand ter dood te brengen.

Evangelist: opdat het woord van Jezus vervuld werd, dat Hij gezegd had, aanduidende, welke dood Hij sterven zou. Pilatus keerde terug in het gerechtsgebouw en riep Jezus en zei tot Hem:

Pilatus: Zijt Gij de Koning der Joden?

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Zegt gij dit uit uzelf of hebben anderen u over Mij gesproken?

Evangelist: Pilatus antwoordde:

Pilatus: Ben ik soms een Jood? Uw volk en de overpriesters hebben U aan mij overgeleverd; wat hebt Gij gedaan?

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jesus: Mein Reich ist nicht von dieser Welt; wäre mein Reich von dieser Welt, meine Diener würden darob kämpfen, daß ich den Juden nicht überantwortet würde; aber nun ist mein Reich nicht von nen.

Nr. 27 Koraal

Ach großer König, groß zu allen Zeiten,
Wie kann ich gnugsam diese Treu ausbreiten?
Keins Menschen Herze mag indes ausdenken,
Was dir zu schenken.

Ich kanns mit meinen Sinnen nicht erreichen,
Womit doch dein Erbarmen zu vergleichen.
Wie kann ich dir denn deine Liebestaten
Im Werk erstatten?

Jesus: Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld; indien mijn Koninkrijk van deze wereld geweest was zouden mijn dienaars gestreden hebben opdat Ik niet aan de Joden zou worden overgeleverd; nu echter is mijn Koninkrijk niet van hier.

O grote Koning, groot te allen tijde,
hoe kan ik Uw trouw voldoende bekend maken?
Niemand echter kan bedenken,
wat waardig is om U te schenken.

Ik kan niet bedenken
waarmee Uw erbarmen te vergelijken is.
Hoe zou ik iets kunnen doen in ruil voor alles
wat Gij in liefde voor mij gedaan hebt?

PAUZE

Nr. 28 Recitatief

Evangelist: Da sprach Pilatus zu ihm:

Pilatus: So bist du dennoch ein König?

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Du sagsts, ich bin ein König. Ich bin dazu geboren und in die Welt kommen, daß ich die Wahrheit zeugen soll. Wer aus der Wahrheit ist, der höret meine Stimme.

Evangelist: Spricht Pilatus zu ihm:

Pilatus: Was ist Wahrheit?

Evangelist: Und da er das gesaget, ging er

wieder hinaus zu den Juden und spricht zu hnen:

Pilatus: Ich finde keine Schuld an ihm. Ihr habt aber eine Gewohnheit, daß ich euch einen losgebe; wollt ihr nun, daß ich euch der Juden König losgebe?

Evangelist: Da schrieen sie wieder allesamt und sprachen:

Nr. 29 Koor

Nicht diesen, sondern Barrabam!

Nr. 30 Recitatief

Evangelist: Barrabas aber war ein Mörder. Da nahm Pilatus Jesum und geißelte ihn.

Nr. 31 Arioso (bas)

Betrachte, meine Seel, mit ängstlichem Vergnügen,
Mit bitterer Lust und halb beklemmtem Herzen
Dein höchstes Gut in Jesu Schmerzen,
Wie dir auf Dornen, so ihn stechen,
Die Himmelsschlüsselblumen blühen!
Du kannst viel süße Frucht von seiner Wermut brechen,
Drum sieh ohn Unterlaß auf ihn!

Evangelist: Pilatus zei tot Hem:

Pilatus: Zijt Gij dus toch een koning?

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Gij zegt, dat Ik koning ben. Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik voor de waarheid zou getuigen; een ieder, die uit de waarheid is, hoort naar mijn stem.

Evangelist: Pilatus zei tot Hem:

Pilatus: Wat is waarheid?

Evangelist: En na dit gezegd te hebben, kwam hij Weer naar buiten tot de Joden en zei tot hen:

Pilatus: Ik vind geen schuld in Hem. Maar bij u bestaat het gebruik, dat ik u op Pascha iemand loslaat: wilt gij dat ik u de Koning der Joden loslaat?

Evangelist: Zij schreeuwden wederom en zeiden:

Hem niet, maar Barabbas!

Evangelist: En Barabbas was een rover. Toen nam Pilatus Jezus en liet Hem geselen.

Aanschouw, mijn ziel, met huiver en blijdschap,
met verdriet en vreugde, met een bezwaard hart,
aanschouw Uw hoogste goed dat ligt in Jezus' lijden.
Zie hoe op doornen die hem steken
de hemelsleutelbloem bloeit!

Gij, mijn ziel, kunt de zoete vrucht van zijn alsem plukken.
Daarom, mijn ziel, moet gij niet aflaten Hem te aanschouwen.

Nr. 32 Aria (tenor)

Erwäge, wie sein blutgefärbter Rücken
 In allen Stücken
 Dem Himmel gleiche geht,
 Daran, nachdem die Wasserwogen
 Von unsrer Sündflut sich verzogen,
 Der allerschönste Regenbogen
 Als Gottes Gnadenzeichen steht! *Da capo.*

Jezus' bebloede rug wordt vergeleken
 met de hemel waaraan de regenboog staat.
 Die regenboog is verschenen
 als teken van Gods genade,
 nadat de golven van de vloed van onze zonden
 verdwenen zijn.
Da capo.

Nr. 33 Recitatief

Evangelist: Und die Kriegsknechte flochten eine
 Krone von Dornen und setzten sie auf sein
 Haupt und legten ihm ein Purpurkleid an und
 sprachen:

Evangelist: En de soldaten vlochten een kroon
 van doornen, zetten die op zijn hoofd en deden
 Hem een purperen kleed om, en zij traden op
 Hem toe en zeiden:

Nr. 34 Koor

Sei begrüßet, lieber Judenkönig!

Gegroet, Koning der Joden!

Nr. 35 Recitatief

Evangelist: Und gaben ihm Backenstrieche.
 Da ging Pilatus wieder heraus und sprach zu
 ihnen:

Evangelist: En zij gaven Hem slagen in het
 gelaat.

Pilatus: Sehet, ich führe ihn heraus zu euch, daß
 ihr erkennt, daß ich keine Schuld an ihm finde.

En Pilatus kwam wederom naar buiten en zei
 tot hen:

Evangelist: Also ging Jesus heraus und trug eine
 Dornenkrone und Purpurkleid. Und er sprach zu
 ihnen:

Pilatus: Zie, ik breng Hem voor u naar buiten,
 opdat gij weet, dat ik geen schuld in Hem vind.

Pilatus: Sehet, welch ein Mensch!

Evangelist: Jesus kwam naar buiten met de
 doornenkroon en het purperen kleed. En hij
 zei tot hen:

Evangelist: Da ihn die Hohenpriester und die
 Diener sahen, schrieten sie und sprachen:

Pilatus: Zie, de mens!

Evangelist: Toen de overpriesters en hun
 dienaars Hem zagen, schreeuwden zij en zeiden:

Nr. 36 Koor

Kreuzige, kreuzige!

Kruisigen, kruisigen!

Nr. 37 Recitatief

Evangelist: Pilatus sprach zu ihnen:

Evangelist: Pilatus zei tot hen:

Pilatus: Nehmet ihr ihn hin und kreuziget ihn;
 denn ich finde keine Schuld an ihm!

Pilatus: Neemt gij Hem en kruisigt Hem want ik
 vind geen schuld in Hem.

Evangelist: Die Juden antworteten ihm:

Evangelist: De Joden antwoordden hem:

Nr. 38 Koor

Wir haben ein Gesetz, und nach dem Gesetz soll
 er sterben; denn er hat sich selbst zu Gottes
 Sohn gemacht.

Wij hebben een wet en naar die wet moet Hij
 sterven, want Hij heeft Zichzelf Gods Zoon
 gemaakt.

Nr. 39 Recitatief

Evangelist: Da Pilatus das Wort hörete, fürchtet'
 er sich noch mehr und ging wieder hinein in das
 Richthaus und spricht zu Jesu:

Evangelist: Toen Pilatus dit woord hoorde,
 werd hij nog meer bevreesd, en hij ging weer
 het gerechtsgebouw binnen en zei tot Jezus:

Pilatus: Von wannen bist du?

Pilatus: Waar zijt Gij vandaan?

Evangelist: Aber Jesus gab ihm keine Antwort.

Evangelist: Maar Jezus gaf hem geen antwoord.

Da sprach Pilatus zu ihm:

Pilatus: Redest du nicht mit mir? Weißest du nicht, daß ich Macht habe, dich zu kreuzigen, und Macht habe, dich loszugeben?

Evangelist: Jesus antwortete:

Jesus: Du hättest keine Macht über mich, wenn sie dir nicht wäre von oben herab gegeben; darum, der mich dir überantwortet hat, der hat's größ're Sünde.

Evangelist: Von dem an trachtete Pilatus, wie er ihn losließe.

Nr. 40 Koraal

Durch dein Gefängnis, Gottes Sohn,
Muß uns die Freiheit kommen;
Dein Kerker ist der Gnadenthron,
Die Freistatt aller Frommen;
Denn gingst du nicht die Knechtschaft ein,
Müßt unsre Knechtschaft ewig sein.

Nr. 41 Recitatief

Evangelist: Die Juden aber schrieen und sprachen:

Nr. 42 Koor

Lässest du diesen los, so bist du des Kaisers
Freund nicht; denn wer sich zum
Könige machet, der ist wider den Kaiser.

Nr. 43 Recitatief

Evangelist: Da Pilatus das Wort hörete, führete er Jesum heraus und satzte sich auf den Richtstuhl, an der Stätte, die da heißet:

Hochpflaster, auf Ebräisch aber: Gabbatha.

Es war aber der Rüsttag

in Ostern um die sechste Stunde, und er spricht zu den Juden:

Pilatus: Sehet, das ist euer König!

Evangelist: Sie schrieen aber:

Nr. 44 Koor

Weg, weg mit dem, kreuzige ihn!

Nr. 45 Recitatief

Evangelist: Spricht Pilatus zu ihnen:

Pilatus: Soll ich euren König kreuzigen?

Evangelist: Die Hohenpriester antwoordeten:

Nr. 46 Koor

Wir haben keinen König denn den Kaiser.

Pilatus zei tot Hem:

Pilatus: Spreek Gij niet tot mij? Weet Gij niet, dat ik macht heb U los te laten, maar ook macht om U te kruisigen?

Evangelist: Jezus antwoordde:

Jezus: Gij zoudt geen macht tegen Mij hebben indien het u niet van boven gegeven ware: daarom heeft hij, die Mij aan u heeft overgeleverd groter zonde.

Evangelist: Van toen af trachtte Pilatus Hem los te laten.

Door Uw gevangenschap, Gods Zoon,
zijn wij weer vrijgekomen.
Uw kerker is de genadetroon,
de vrijplaats van alle vromen;
Wanneer Gij niet gekozen had voor Uw slavernij
hadden wij voor eeuwig slaven moeten zijn.

Evangelist: maar de Joden schreeuwden en zeiden:

Indien gij deze loslaat, zijt gij geen vriend van de keizer; een ieder, die zich koning maakt, verzet zich tegen de keizer.

Evangelist: Pilatus hoorde deze woorden en hij liet Jezus naar buiten brengen en zette zich op de rechterstoel, op de plaats, genaamd Litostrótos, in het Hebreeuws Gabbata.

En het was Voorbereiding voor het Pascha, ongeveer het zesde uur,

en hij zei tot de Joden:

Pilatus: Zie, uw koning!

Evangelist: Zij schreeuwden:

Weg met Hem! Weg met Hem! Kruisig Hem!

Evangelist: Pilatus zei tot hen:

Pilatus: Moet ik uw koning kruisigen?

Evangelist: De overpriesters antwoordden:

Wij hebben geen koning, alleen de keizer!

Nr. 47 Recitatief

Evangelist: Da überantwortete er ihn, daß er gekreuziget würde. Sie nahmen aber Jesum und führeten ihn hin. Und er trug sein Kreuz und ging hinaus zur Stätte, die da heißet Schädelstätt, welche heißet auf Ebräisch: Golgatha.

Nr. 48 Aria (bas) met koor

Eilt, ihr angefochtenen Seelen,
Geht aus euren Marterhöhlen,
Eilt – *Wohin?* – nach Golgatha!
Nehmet an des Glaubens Flügel,
Flieht – *Wohin?* – zum Kreuzeshügel,
Eure Wohlfahrt blüht allda! *Da capo.*

Nr. 49 Recitatief

Evangelist: Allda kreuzigten sie ihn, und mit ihm zween andere zu beiden Seiten, Jesum aber mitten inne.
Pilatus aber schrieb eine Überschrift und satzte sie auf das Kreuz, und war geschrieben: «Jesus von Nazareth, der Juden König». Diese Überschrift lasen viel Juden, denn die Stätte war nahe bei der Stadt, da Jesus gekreuziget ist. Und es war geschrieben auf hebräische, griechische und lateinische Sprache.

Da sprachen die Hohenpriester der Juden zu Pilato:

Nr. 50 Koor

Schreibe nicht: der Juden König, sondern daß er gesaget habe: Ich bin der Juden König.

Nr. 51 Recitatief

Evangelist: Pilatus antwoordet:
Pilatus: Was ich geschrieben habe, das habe ich geschrieven.

Nr. 52 Koraal

In meines Herzens Grunde,
Dein Nam und Kreuz allein
Funkelt all Zeit und Stunde,
Drauf kann ich fröhlich sein.
Erschein mir in dem Bilde
Zu Trost in meiner Not,
Wie du, Herr Christ, so milde,
Dich hast geblut' zu Tod!

Evangelist: Toen gaf hij Hem aan hen over om gekruisigd te worden. Zij namen Jezus en voerden hem heen, en Hij, zelf zijn kruis dragende, ging naar de zogenaamde Schedelplaats, in het Hebreeuws genaamd Golgota.

Haast u, zwaar beproefde zielen,
verlaat uw martelaarsholen.
Haast u – *Waarheen?* – naar Golgotha!
Gebruik de vleugels van het geloof,
vlucht – *Waarheen?* – naar de heuvel van het kruis, uw welzijn bloeit aldaar. *Da capo.*

Evangelist: Daar kruisigden zij Hem, en met Hem twee anderen, aan weerszijden één, en Jezus in het midden.
En Pilatus liet ook een opschrift schrijven en op het kruis plaatsen; er was geschreven: «Jezus, de Nazoreeër, de Koning der Joden». Dit opschrift lasen vele der Joden; want de plaats, waar Jezus gekruisigd werd, was dicht bij de stad, en het was geschreven in het Hebreeuws, in het Latijn en in het Grieks.

De overpriesters der Joden zeiden tot Pilatus:

Schrijf niet: De Koning der Joden, maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der Joden.

Evangelist: Pilatus antwoordde:
Pilatus: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven.

Heel mijn hart wordt
immer verlicht door
Uw naam en kruis;
daarin mag ik mij verheugen.
Laat mij als troost
in mijn nood bijblijven,
Christus, hoe Gij geduldig
tot het eind toe geleden hebt.

*Jezus aan het kruis
(Johannes 19, 23-
37; Mattheüs 27,
51-52)*

Nr. 53 Recitatief

Evangelist: Die
Kriegsknechte
aber, da sie Jesum
gekreuziget hatten,
nahmen seine

Kleider und machten vier Teile, einem jeglichen
Kriegesknechte sein Teil, dazu auch den Rock.
Der Rock aber war ungenähet, von oben an
gewürket durch und durch.

Da sprachen sie untereinander:

Nr. 54 Koor

Lasset uns den nicht zerteilen, sondern darum
losen, wes er sein soll.

Nr. 55 Recitatief

Evangelist: Auf daß erfüllet würde die Schrift, die
da saget: «Sie haben meine Kleider unter sich
geteilet und haben über meinen Rock das Los
geworfen.» Solches taten die Kriegesknechte. Es
stund aber bei dem Kreuze Jesu seine Mutter
und seiner Mutter Schwester, Maria, Kleophas
Weib, und Maria Magdalena. Da nun Jesus
seine Mutter sahe und den Jünger dabei stehen,
den er lieb hatte, spricht er zu seiner Mutter:

Jesus: Weib, siehe, das ist dein Sohn!

Evangelist: Darnach spricht er zu dem Jünger:

Jesus: Siehe, das ist deine Mutter!

Nr. 56 Koraal

Er nahm alles wohl in acht
In der letzten Stunde,
Seine Mutter noch bedacht,
Setzt ihr ein' Vormunde.
O Mensch, mache Richtigkeit,
Gott und Menschen liebe,
Stirb darauf ohn alles Leid
Und dich nicht betrübe!

Nr. 57 Recitatief

Evangelist: Und von Stund an nahm sie der
Jünger zu sich. Darnach, als Jesus wußte, daß
schon alles vollbracht war, daß die Schrift erfüllet
würde, spricht er:

Jesus: Mich dürstet!

Evangelist: Da stund ein Gefäße voll Essigs. Sie
fülleten aber einen Schwamm mit Essig und
legten ihn um einen Isopen und hielten es ihm
dar zum Munde. Da nun Jesus den Essig
genommen hatte, sprach er:

Jesus: Es ist vollbracht!

Evangelist: Toen de soldaten Jezus gekruisigd
hadden, namen zij zijn klederen
en maakten
daarvan vier delen,
voor iedere soldaat één deel,
en zijn onderkleed.
Dit kleed nu was zonder
naad, aan één stuk geweven.

Zij zeiden tot elkaar:

Laten wij dit niet scheuren, maar erom loten, voor
wie het zijn zal;

Evangelist: zodat het Schriftwoord vervuld werd:
«Zij hebben mijn klederen onder elkaar verdeeld
en over mijn kleding hebben zij het lot
geworpen». Dit hebben de soldaten
gedaan. En bij het kruis van Jezus stonden zijn
moeder en de zuster zijner moeder, Maria van
Klopas en Maria van Magdala. Toen Jezus
zijn moeder zag en de discipel, die Hij liefhad,
bij haar staande zei Hij tot zijn moeder:
Jezus: Vrouw, zie, uw zoon.
Evangelist: Daarna zei Hij tot de discipel:
Jezus: Zie, uw moeder.

In Zijn laatste uur
dacht Hij aan Zijn moeder,
Hij zocht een beschermer
voor haar.
Mens, zorg goed voor alles,
heb God en mensen lief,
kun je rustig sterven.

Evangelist: En van dat uur af nam de discipel
haar bij zich in huis. Hierna zei Jezus, daar Hij
wist, dat alles reeds volbracht was, opdat de
Schrift vervuld zou worden:
Jezus: Mij dorst!
Evangelist: Er stond een kruik vol zure wijn; zij
staken een spons, gedrenkt met zure wijn,
op een hysopstengel en brachten die aan zijn
mond. Toen Jezus de zure wijn genomen
had zei Hij:
Jezus: Het is volbracht!

Nr. 58 Aria (alt)

Es ist vollbracht!
O Trost für die gekränkten Seelen!
Die Trauernacht
Läßt nun die letzte Stunde zählen.
Der Held aus Juda siegt mit Macht
Und schließt den Kampf.
Es ist vollbracht!

Nr. 59 Recitatief

Evangelist: Und neiget das Haupt und verschied.

Nr. 60 Aria (bas) met koraal

Mein teurer Heiland, laß dich fragen,
Jesu, der du warest tot,
Da du nunmehr ans Kreuz geschlagen
Und selbst gesagt: Es ist vollbracht,
Lebest nun ohn Ende,
Bin ich vom Sterben frei gemacht?
In der letzten Todesnot,
Nirgend mich hinwende
Kann ich durch deine Pein und Sterben
Das Himmelreich ererben?
Ist aller Welt Erlösung da?
Als zu dir, der mich versühnt,
O du lieber Herre!
Du kannst vor Schmerzen zwar nichts sagen,
Gib mir nur, was du verdient,
Doch neigest du das Haupt
Und sprichst stillschweigend: ja.
Mehr ich nicht begehre!

Nr. 61 Recitatief

Evangelist: Und siehe da, der Vorhang im
Tempel zerriß in zwei Stück von oben an bis
unten aus.
Und die Erde erbebete, und die Felsen zerrissen,
und die Gräber täten sich auf, und stunden auf
viel Leiber der Heiligen.

Nr. 62 Arioso (tenor)

Mein Herz, indem die ganze Welt
Bei Jesu Leiden gleichfalls leidet,
Die Sonne sich in Trauer kleidet,
Der Vorhang reißt, der Fels zerfällt,
Die Erde bebt, die Gräber spalten,
Weil sie den Schöpfer sehn erkalten,
Was wilt du deines Ortes tun?

Nr. 63 Aria (sopraan)

Zerfließe, mein Herze, in Fluten der Zähren
Dem Höchsten zu Ehren!
Erzähle der Welt und dem Himmel die Not:
Dein Jesus ist tot! *Da capo.*

Het is volbracht!

Moge het de beproefde zielen tot troost zijn
dat deze nacht van droefenis
ten einde loopt.
De Held van Juda triomfeert
en maakt een einde aan de strijd –
het is volbracht!

Evangelist: En Hij boog het hoofd en gaf de
geest.

Mijn dierbare Heiland, laat ik U vragen,
Jezus, Gij die gestorven was,
Nu Gij daar aan het kruis geslagen bent
en zelf gezegd heeft: Het is volbracht,
leeft nu zonder einde
Ben ik van de sterfelijkheid bevrijd?
In de laatste doodsnood
wend ik mij nergens anders heen
Kan ik door Uw pijn en sterven
het hemelrijk beërven?
Is er verlossing voor de hele wereld?
tot U, die mij verzoent,
o, Gij lieve Heer!
Gij kunt van de pijn weliswaar niets zeggen,
Geef mij slechts, wat Gij verdiend hebt
maar Gij neigt het hoofd
en zegt stilzwijgend: ja.
meer begeer ik niet!

Evangelist: En zie, het voorhangsel van de
tempel scheurde van boven tot beneden in
tweeën,
En de aarde beefde, en de rotsen scheurden, en
de graven gingen open en vele lichamen der
ontslapen heiligen werden opgewekt.

Mijn hart, de hele wereld
lijdt met Jezus mee,
de zon hult zich in een rouwkleed,
het voorhangsel scheurt, de rotsen splijten,
de aarde beeft, graven openen zich,
omdat zij zien dat de Schepper het leven laat.
Mijn hart, wat is jouw reactie?

Mijn hart, tranen stromen tot eer van de
Allerhoogste,
vertel aarde en hemel het leed:
Uw Jezus is dood! *Da capo.*

Nr. 64 Recitatief

Evangelist: Die Juden aber, dieweil es der Rüsttag war, daß nicht die Leichname am Kreuze blieben den Sabbath über (denn desselbigen Sabbaths Tag war sehr groß), baten sie Pilatum, daß ihre Beine gebrochen und sie abgenommen würden.

Da kamen die Kriegsknechte und brachen dem ersten die Beine und dem andern, der mit ihm gekreuziget war. Als sie aber zu Jesu kamen, da sie sahen, daß er schon gestorben war, brachen sie ihm die Beine nicht; sondern der Kriegsknechte einer eröffnete seine Seite mit einem Speer, und alsobald ging Blut und Wasser heraus. Und der das gesehen hat, der hat es bezeuget, und sein Zeugnis ist wahr, und derselbige weiß, daß er die Wahrheit saget, auf daß ihr gläubet. Denn solches ist geschehen, auf daß die Schrift erfüllet würde: «Ihr sollet ihm kein Bein zerbrechen.» Und abermal spricht eine andere Schrift: «Sie werden sehen, in welchen sie gestochen haben!»

Nr. 65 Koraal

O hilf, Christe, Gottes Sohn,
Durch dein bitter Leiden,
Daß wir dir stets untertan
All Untugend meiden,
Deinen Tod und sein Ursach
Fruchtbarlich bedenken,
Dafür, wiewohl arm und schwach,
Dir dankopfer schenken.

*Jezus' graflegging
(Johannes 19, 38-42)*

Nr. 66 Recitatief

Evangelist:
Darnach bat
Pilatum Joseph
von Arimathia, der
ein Jünger Jesu
war (doch
heimlich, aus

Furcht vor den Juden), daß er möchte abnehmen den Leichnam Jesu. Und Pilatus erlaubete es. Derowegen kam er und nahm den Leichnam Jesu herab.

Es kam aber auch Nikodemus, der vormals bei der Nacht zu Jesu kommen war, und brachte Myrrhen und Aloen untereinander, bei hundert Pfunden. Da nahmen sie den Leichnam Jesu, und bunden ihn in leinen Tücher mit Spezereien, wie die Juden pflegen zu

Evangelist: De Joden, daar het Voorbereiding was en de lichamen niet op sabbat aan het kruis mochten blijven (want de dag van die sabbat was groot) vroegen Pilatus, dat hun benen gebroken en zij weggenomen zouden worden.

De soldaten kwamen en braken de benen van de eerste en van de andere, die met Hem gekruisigd waren; maar toen zij bij Jezus gekomen waren en zagen, dat Hij reeds gestorven was, braken zij zijn benen niet, maar een van de soldaten stak met een speer in zijn zijde en terstond kwam er bloed en water uit. En die het gezien heeft, heeft ervan getuigd en zijn getuigenis is waarachtig en hij weet, dat hij de waarheid spreekt, opdat ook gij gelooft. Want dit is geschied, opdat het schriftwoord zou vervuld worden: «Geen been van Hem zal verbrijzeld worden». En weer zegt een ander schriftwoord: «Zij zullen zien op Hem, die zij doorstoken hebben».

Help ons, Christus, Zoon van God,
door Uw bitter lijden,
dat wij steeds
het slechte mijden.

Laat ons Uw dood en de oorzaak daarvan
met eerbied gedenken
en, hoewel wij arm en zwak zijn,
daarvoor dankoffers brengen.

Evangelist: En daarna vroeg Jozef van Arimatea, een discipel van Jezus (maar in het verborgen uit vrees voor de Joden) aan Pilatus het lichaam van Jezus te mogen wegnemen; en Pilatus stond het toe. Hij kwam en nam zijn lichaam weg.

En ook kwam Nikodemus, die de eerste maal des nachts tot Hem gekomen was, en hij bracht een mengsel mee van mirre en aloë, ongeveer honderd pond. Zij namen het lichaam van Jezus en wikkelden het in linnen windsels met de specerijen, zoals het bij de Joden gebruikelijk

begraben. Es war aber an der Stätte, da ergekreuziget ward, ein Garte, und im Garten einneu Grab, in welches niemand je geleet war. Dasselbst hin legten sie Jesum, um des Rüsttagswillen der Juden, dieweil das Grab nahe war.

Nr. 67 Koor

Ruht wohl, ihr heiligen Gebeine,
Die ich nun weiter nicht beweine,
Ruht wohl und bringt auch mich zur Ruh!
Das Grab, so euch bestimmet ist
Und ferner keine Not umschließt,
Macht mir den Himmel auf
und schließt die Hölle zu. *Da capo.*

Nr. 68 Koraal

Ach Herr, laß dein lieb Engelein
Am letzten End die Seele mein
In Abrahams Schoß tragen,
Den Leib in seim Schlafkämmerlein
Gar sanft ohn einge Qual und Pein
Ruhn bis am jüngsten Tage!
Alsdenn vom Tod erwecke mich,
Daß meine Augen sehen dich
In aller Freud, o Gottes Sohn,
Mein Heiland und Genadenthron!
Herr Jesu Christ, erhöre mich,
Ich will dich preisen ewiglichlich!

te begraven. En er was ter plaatse, waar Hij gekruisigd was, een hof en in die hof een nieuw graf, waarin nog nooit iemand was bijgezet; daar legden zij Jezus neer wegens de Voorbereiding der Joden, omdat het graf dichtbij was.

Rust zacht, heilig gebeente,
dat ik nu niet verder beweene;
rust zacht, en breng ook mij tot rust.
Het graf dat U omvat,
waarin U van nog meer lijden gevrijwaard bent,
dat graf opent de hemel
en sluit de hel voor mij. *Da capo.*

Ach Heer, laat Uw lieve engeltjes
aan het eind mijn ziel
naar Abrahams schoot brengen!
Laat mijn lichaam in zijn slaapkamertje
heel zacht, zonder kwellingen en pijn
rusten tot aan de jongste dag!
Wek mij op uit de dood,
opdat mijn ogen U mogen zien
in alle vreugde, o Zoon van God,
mijn Heiland en genadetroon!
Heer Jezus Christus, verhoor mij
ik zal U eeuwig prijzen!

De uitvoerenden

Herman Mussche, dirigent

is werkzaam als dirigent, organist en ensemblezanger. Hij studeerde orgel en kerkmuziek aan het Conservatorium te Utrecht bij Reitze Smits en Bernard Winsemius.

Hierna studeerde hij koordirectie aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag bij Jos van Veldhoven en Jos Vermunt, alwaar hij in 2011 afstudeerde.

Hij studeerde af als master orkestdirectie aan het conservatorium van Tilburg bij Arjan Tien.

Herman is vaste dirigent van het Veenendaals Kamerkoor en het koor "Cantiago" uit Utrecht. Als orkest-dirigent dirigeert hij het Projectorkest Leidsche Rijn. In 2013 was hij assistent dirigent bij een productie van 'Das Rheingold' van Wagner.

Ingrid Nugteren, sopraan

is werkzaam als sopraan en zangdocent. In mei 2013 sloot Ingrid haar Master of Music af bij Jón Thorsteinsson aan het Utrechts conservatorium. Ze maakte deel uit van de operaklas en in januari 2013 ontving zij lessen van Tom Krause, gesteund door het European Network of Opera Academies. Masterclasses volgde ze bij o.a. Marcel Beekman, Alexander Oliver, Jill Feldman, Christiane Stutzmann, Elly Ameling, Ann Murray, Peter Kooij en Robert Holl. In april 2016 sloot ze haar opleiding af aan het Lichtenberger Institut, Duitsland bij o.a. Gisela Rohmert. Charlotte Margiono is haar coach. Als ensemblezanger is ze actief in het Nederlands Kamerkoor en met pianiste Heleen Vegter zingt ze liederen.

Judith van den Dool, alt

werd geboren in een familie rijk aan musici. Zij groeide op met de cantates en passionen van J.S. Bach. Als kind begon zij al vroeg met zingen en speelde zij viool en piano.

Op 18-jarige leeftijd vertrok zij naar Parijs waar zij haar zangstudie begon bij de Spaanse sopraan Isabel Garcisanz. Na haar terugkeer in Nederland, vervolgde Judith haar studie aan het Utrechts Conservatorium en behaalde daarnaast haar propedeuse Muziekwetenschap aan de Universiteit van Utrecht.

Zij studeerde bij docenten Henny Diemer en in de Operaklas bij David Prins en Annerieke Groen. In juni 2009 behaalde Judith Cum Laude haar Bachelorsdiploma en in juni 2017 haar Masterdiploma.

Tijdens haar Masterstudie zong Judith o.a. de rol van Belinda in Purcell's *Dido & Aeneas*, en 2 maal de mezzosolo in het Requiem van Durufle in de Utrechtse Domkerk. Ook zong zij in de Dom en in de Pauluskerk in Baarn de 2e sopraansolo in de Grote Mis in c van W.A. Mozart. Sinds 2015 zingt Judith de altsoli in de Mattheüs Passion van Bach.

In 2018 is zij hiermee te horen in de Domicuskerk in Amsterdam en de Geertekerk in Utrecht met Passieprojecten.

Guido Groenland, tenor - evangelist

begon zijn zingend bestaan als jongenssopraan in het Sacramentskoor te Breda. Hij studeerde solozang en opera aan de conservatoria van Den Haag en Maastricht. Daarnaast legde hij zich bij Rebecca Stewart toe op muziek van middeleeuwen en renaissance, en volgde hij masterclasses in barokzang bij Jill Feldman, Harry van der Kamp en Peter Harvey. Guido's repertoire strekt zich uit van de middeleeuwen tot nu, met een voorliefde voor muziek uit de renaissance en de barok. Solistisch was Guido te horen in

onder meer het *Requiem* en de *Krönungsmesse* van Mozart, Monteverdi's *Vespro della Beata Vergine*, Schütz' *Musikalische Exequien*, Stravinsky's *In Memoriam Dylan Thomas* en in *The Company of Heaven* van Britten. Hij zong aria's in vele cantates, de *Hohe Messe* en het *Magnificat* van Bach, en was evangelist in diens *Johannes-Passion*, de apocriefe *Lukas-Passion* en de *Markus-Passion* in de reconstructie door Ton Koopman. Zijn heldere timbre en natuurlijke retoriek maken hem een uitgelezen verteller in dit repertoire.

Bram Trouwborst, bas – Christus

studeerde na zijn middelbare schooltijd eerst Geschiedenis aan de Universiteit Utrecht, en later Ruslandkunde in Leiden. Pas veel later – in 2011 – besloot hij om een conservatoriumstudie te beginnen. Van 2011-2013 studeerde Bram Oude Muziek in Tilburg bij Ildiko Hajnal, waarna hij in 2013 werd toegelaten tot de Master 'Advanced Vocal Ensemble Studies' aan de Schola Cantorum Basiliensis in Basel, Zwitserland. Deze Master rondde hij in 2015 'met distinctie' af. Momenteel wordt hij begeleid door Geert Berghs. Grote voorliefde van Bram ligt bij het polyfone ensemble-

repertoire uit de veertiende, vijftiende en zestiende eeuw. De vaste ensembles waar hij medewerking aan verleent (Cantores Sancti Gregorii, Cantores Martini – het solistenensemble van de Dom in Utrecht - en het Calliope Consort), specialiseren zich ook op dat gebied. Sinds 2012 zingt Bram bij het Hemony Ensemble, qua inhoud goed aansluitend op zijn achtergrond en ervaring. Daarnaast wordt hij regelmatig gevraagd voor solistische bijdragen, hoofdzakelijk in cantates en oratoria.

Ambroz Bajec-Lapajne - tenor

begon pas na zijn studie politieke wetenschappen en internationale betrekkingen met zingen. Vanaf 2002 studeerde hij aan het conservatorium in Amsterdam bij Maarten Koningsberger.

Hij won verschillende prijzen bij zangcompetities en volgde masterclasses bij o.a Rudolf Jansen, Jard van Nes, Udo Reinemann, Margreet Honig, Sarah Hij vervolgde zijn zangstudie bij o.a. Bernarda Fink en David Wilson Johnson. De barokstijl studeerde hij o.a bij Emma Kirkby, Christoph Rousset, Monique Zanetti en Richard Weistrich, Hij werkte

met verscheidene internationaal bekende dirigenten. In 2003 was Ambroz zeer succesvol met een recital in Ljubljana's Small Hall van de Slovenian Philharmonics. Hij voerde daar o.a. Vaugh Williams's Songs of Travel uit met de Engelse pianist Abigail Richards wat ook op de Sloveense radio werd uitgezonden. Hij werkte als solist mee aan uitvoeringen van o.a. Purcell's "Ode for St. Cecilia's day", Händels "Asic and Galatea", Bach's "Weihnachtsoratorium", "Johannes Passion" en "Mathäus Passion" en Schutz's "Musikalische Exuquien" Hij zingt zeer regelmatig in cantates van Bach en ook veelvuldig in verschillende opera's. o.a. tijdens het Grachten festival in Amsterdam.

Marijn Zwitserlood- bariton

studeerde solozang aan het conservatorium van Utrecht bij Harry Peeters. In mei 2006 sloot hij zijn zangstudie succesvol af. Slechts enkele maanden later behaalde hij de tweede prijs op het Christina Deutekom Concours. Sindsdien neemt hij regelmatig lessen bij sopraan Manuela Ochakovski en sinds 2011 wordt hij regelmatig gecoacht door pianiste Reinild Mees. Daarnaast volgde hij masterclasses bij onder andere Christa Ludwig, Sergei Leiferkus, Jard van Nes, Robert Holl, George-Emil Crasnaru, Hans Nieuwenhuis, Marie Angel en Hilary Summers. Tijdens zijn studie deed hij ook twee maal mee aan het Residents Artists Programme van de

Nederlandse Reisopera, waar hij werkte aan Nick Shadow uit *The Rake's Progress* van Igor Stravinsky en Golaud uit *Pelléas et Mélisande* van Claude Debussy.

Marijn wordt ook regelmatig ingehuurd als solist door koren en orkesten in heel Nederland.

Mariette Holtrop
1e viool

Douwe van der Meulen
hobo

Hans Lub
viool

Sascha Mommertz
fluit

Noortje van Zanen
alt-viool

Gudrun Herb
fluit

Elske Tinbergen
cello

Cees Willem van Vliet
orgel

Norma Brooks
contra-bas

Katrien Haije
barokfagot

Elise Sluiman
Hobo

Frank Wakelkamp
gamba

Het Veenendaals Kamerkoor

is in 1982 opgericht en bestaat nu uit 29 leden. Sinds september 2007 wordt het Veenendaals Kamerkoor gedirigeerd door Herman Mussche uit Utrecht.

Naast concerten met repertoire voor Kamerkoor, werken met kleinere stembezetting uit alle muzikale perioden, heeft het koor zijn vleugels uitgeslagen door wat grotere projecten te plannen en uit te voeren.

Het koor stelt hoge eisen aan de kwaliteit van de uitvoeringen. Naast een grote dosis enthousiasme wordt dit bereikt via wekelijkse repetities onder leiding van een professionele dirigent. Daar wordt ook intensief gewerkt aan een homogene koorklank. Voor de muzikale en solistische ondersteuning tijdens concerten worden vakmusici gecontracteerd.

Zingt u graag in een klein koor, stap gewoon eens binnen tijdens een repetitie op maandagavond in een zaal van Sola Fide.

sopranen:

Mirande van der Wilt; Lourie de Koning; Hanneco Mulder; Tini Niks;
Henriëtte Wesselo; Hannie van Essen; Gerdine van Hoffen;
Janine de Sterke; Joke Hofman; Saskia de Vries

alten:

Anneke Kraan; Attie Buisman; Femke Zwier; Netty Sipkes; Hermien Prins;
Barbara Coster; Adrie van Noort; Jolanda Fennema;
Gerda van der Graaf; Anja Bruijs; Ria Rigters

tenoren:

Guus Fennema; Sybrand Prins; Willem de Vos; Dick van den Berg;
Erik van der Graaf; Dick Bouwman

bassen:

Pier Wiersma; Fred Vink; Folkert Brandsma; Dik van den Berg;
Chris Kroes; Ytsen Wielstra; Mark Rijpma; Bavo Hopman

Ons volgende concert staat gepland op **13 oktober 2018** met als thema "HERFST" (met o.a. muziek van Brahms, Fanny Mendelssohn-Hensel, Reger en Holst).

Houdt u het nieuws hierover in de gaten op

www.veenendaalskamerkoor.nl

HUIS VAN BLOEMEN
By Meent & Bouman

Davidsplein 11 Veenendaal | 0318 - 510 106
info@meent-bouman.nl | www.meent-bouman.nl

Koorkerkhof 14 Middelburg | 0118 - 436 775
info@huisvanbloemen.nl | www.huisvanbloemen.nl

Administratie- & Belastingadviesburo

WIJNBERGER

Voor:

alle administratieve diensten
fiscale advisering
fiscale aangiften
opstellen jaarrekeningen

Kerkewijk 71 (boven)
Postbus 345 3901 EC Veenendaal
telefoon 0318-513872 telefax 0318-541879
e-mail: wijnberger@hetnet.nl

Kwaliteit voor de scherpste prijs

- hoge klanttevredenheid
- advies op maat
- geen onverwachte kosten achteraf

Ottens Vallei Notaris

Kerkewijk 53
3901 EC Veenendaal
0318 - 55 28 28
info@ottensvalleinotaris.nl

ottensvalleinotaris.nl

